संस्कृत धर्मशास्त्र

अ. नं. २९

३२८ स्मृ. २ व्यासस्मृति

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(1)

श्रीगणेशायनमः॥ ॥इतिव्यासकृतशास्त्रंधर्मसारसमु
च्चयं॥आश्रमेयानिपुण्यानिमोक्षधर्मेश्टणोतिसः॥१॥
ग्रहाश्रमपरोधर्मोनास्तिनास्तिपुनःपुनः॥सर्वतीर्थफलं
तस्ययथोक्तंयस्तुपालयेत्॥२॥गुरुभक्तोभ्रत्यपोषीद
याक्षांतिरहिंसकः॥नित[illegible]नित्यहोमीसत्यवादीजिते
द्रियः॥३॥स्वदारनि[illegible]परदारंदारनिवर्तनं॥अ
पवादनकुर्वीततस्य[illegible]हेषुच॥४॥परदारपरद्रव्यं
हिंसतेचदिनेदिने॥स[illegible]भिषेकेनतस्यपापंननं
श्यति॥५॥ग्रहेषुशापना[illegible]सर्वतीर्थफलंततः॥अन्न
दस्यत्रयोभागाःकर्ताभागेनलिप्यते॥६॥प्रतिश्रयंपाद
शौचंब्राह्मणेस्तर्पणंतथा॥नपापपर्पुषितस्यबलिंभि
क्षांददातियः॥७॥मातापित्रोःपरंतीर्थमन्नोगावोविशेषतः॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(2)

१ ब्राह्मणायपरंतीर्थंनभूतंनभविष्यति ॥ ८ ॥ इंद्रियाणि
वशंकृत्वायत्रयत्रवसन्नरः ॥ तत्रतत्रकुरुक्षेत्रंनैमि
षंपुष्कराणिच ॥ ९ ॥ गंगाद्वारंचकेदारंसंनिहत्यावि
शेषतः ॥ एतानिसर्वतीर्थानिसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ १० ॥
वर्णानामाश्रमाणां [illegible] र्णयुधिष्ठिरः ॥ दानध
र्मंप्रवक्ष्यामियथा [illegible] ताषितं ॥ ११ ॥ अशाश्व
तंशरीरेणवैभवंनैव [illegible] तं ॥ नित्यंसन्निहितोमृत्यु
ः शाश्वतोधर्मसं [illegible] ॥ १२ ॥ यद्ददातिविशिष्टेभ्यो
यदश्नातिदिनेदिने ॥ तत्तेवित्तमहंमन्येशेषंकस्यापि
रक्षसि ॥ १३ ॥ यद्ददातियदश्नातितदेवधनिनोधनं ॥
अन्येमृतस्यक्रीडंतिदारैरपिधनैरपि ॥ १४ ॥ यदिना
मनधर्मायनकामाजनकीर्तये ॥ यत्परित्यज्यगंतव्यं १

(2A)

तदन्नंकिन्ननीयते॥१५॥जीवितेयस्यजीवंतिविप्रामित्रा
श्चबांधवाः॥सफलंजीवितेतस्यआत्मार्थेकोनजीवति॥
॥१६॥कमयःकिंनजीवंतिपक्षयंचपरस्परं॥परपू
विराधनयज्जीवतिसजीवति॥१७॥किंकायेनसुपुष्टे
नबलिनश्चिरजीवि तः॥यन्न सतोपकारायतंजीविति
मनर्थकं॥१८॥ग्रास॥र्धमपि ग्रासमतिमर्थिभ्यःकिंनदी
यते॥इच्छानुरूपेविभ वःकदाचिद्भविष्यति॥१९॥
अदातापुरुषस्त्यागीधनं तन्यगच्छति॥दातारंकृ
पणंमन्येमृतोप्यर्थनमुंचति॥२०॥प्राणिनासंसति
र्भविसत्वहताथ्येनिसोमृतः॥अन्वतास्ययोमृत्युंअं
तरंप्रलयोहियः॥२१॥अनाकुलेषुयद्यप्ययदादानं
मयाचितं॥भविष्यतियुगस्यांतदानांतनभविष्यति॥

(3)

व्या०स्मृ०
२

मृतवत्सयथागावस्तत्फलामुत्यश्च लुब्धति॥ अपरस्यप
रंदानं लोकयात्रामधर्मवत्॥२३॥ अदृष्टमश्नुतेदानं
भुक्त्वाचैवनमुत्यति॥ पुनरागमनंनास्तितत्रदानमनं
तकं॥२४॥ मातापितृषुयद्दत्तंभ्रातृभिः श्वशुरेषुच॥ जा
यामात्मनियोदद्यात्सनंतस्वर्गसिक्रमः॥२५॥ पितुःश
तगुणंदानंसहस्रंमा[illegible]अनंतंदुहितादानंसोद
र्येदत्तमक्षयं॥२६॥ मा[illegible]स्वसापात्रंश्वश्रापात्रंसु
दाहृतं॥ सुगतातत्फ[illegible]पात्रंक्षीणाश्चबांधवाः॥
॥२७॥ संनिकृष्यमथार्थानंब्राह्मणंयोव्यतिक्रमात्॥
भोजनेचैवदानेचदहत्यासप्तमंकुलं॥२८॥ आममात्रं
तुदातव्यंअपक्वान्नपयेषुच॥ आमंप्रयच्छकौंतेयपक्वान्नो
त्योपियच्छुणं॥ वैश्वदेवबलिंचैवपितृणातिथ्यमेवच॥ २

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3A)

3

यजमानश्चपत्नीचएतद्भवतिषड्गुणं॥ सर्वस्वेना
पिकौंतेयभ्रूमिस्थमुदकंकुरू॥कुलानितारयेत्स
प्तयत्रगौर्वितृषीभवेत्॥३१॥अहन्यहनिदातव्यंब्रा
ह्मणेभ्योयुधिष्ठिर॥आगमिष्यतियत्पात्रंतत्पात्रं
तारयिष्यति॥३२॥[illegible]मयंपात्रंकिंचित्पात्रंत
पोमयं॥पात्राणा[illegible]श्रेष्ठंअन्नंयस्यनोदरे॥
॥३३॥यस्यचैवगृ[illegible]द्रेचापिगुणान्वितः॥
गुणान्वितायदातव्यं॥तस्मैसर्वोव्यतिक्रमः॥३४॥
द्विवेद्व्यानिनाशायब्रह्मस्वहरणायच॥कुलान्य
कुलतांयातिब्रह्मणाक्रमणेनच॥३५॥ब्रह्मणा
तिक्रमोनास्तिविप्रेवेदविवर्जिते॥ज्वलंतमग्नि
मुत्सृज्यनहिभस्मनिहूयते॥३६॥यथाकाष्ठम

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

योहस्तीयथाचर्ममयोमृगः॥यश्चविप्रोनचध्यायीत्र
यस्तेनामधारकाः॥३७॥ग्रामस्थानंजनैःशून्यंयथा
कूपाविनिर्जलः॥तथाम्नूरेर्वषुदानंस्यात्तद्दत्तंनोपतिष्ठ
ते॥३८॥ब्राह्मणेषुचयद्दत्तंयच्चवैश्वानरेहुतं॥तदन्नं
चसमाख्यातंशेषमन्नं[illegible]र्थकं॥३९॥सममब्राह्म
णेदानंद्विगुणंब्राह्म[illegible]सहस्रगुणमाचार्येअ
नंतंवेदपारगे॥४०॥[illegible]जसमुत्पन्नोमंत्रसंस्का
रवर्जितः॥जातिमात्रो[illegible]वीस्यात्सभवेद्ब्राह्मणः
समः॥४१॥गर्भाध[illegible]नादिभिमंत्रैर्वेदोपनयनेनच॥
नधीययातिनधीतंसब्राह्मणध्रुवः॥४२॥अ
ग्निहोत्रीतपस्वीचवेदमध्यापयेद्द्विजः॥संकल्पंसर
हस्यंचतमाचार्यविनिर्दिशत्॥४३॥इष्टिभिःपशुब
ंधैश्चचातुर्मास्यैस्तथैवयद्द्विजः॥अग्निष्टोमादिभिर्यज्ञै

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3A)

द्विनंयज्ञंसयष्टवान् ॥४४॥ मीमांसंचिंतयेद्वेदाःषड्भिरंगैः
सविस्तरैः ॥ इतिहासपुराणांचसभवेद्वेदपारगः ॥४५॥
ब्राह्मणाएवजायंतेनान्योवर्णकदाचन ॥ ईदृशंनरशाम
कृत्यकोन्याजीवितुमुत्सहे ॥४६॥ संध्याहीनेव्रतभ्रष्टेवि
प्रवेदविवर्जिते ॥ दीयमानं [illegible] दत्तान्नंकिंमयादुष्कृतंकृतं ॥
॥४७॥ क्रीडंत्येषेध [illegible] यास्यामःपरमांगतिं ॥ ब्राह्म
णाःसंभवेनैवदेवता [illegible]पिदैवतं ॥४८॥ प्रमाणंचैवलोक
स्यब्रह्माचैवचकारणं ॥ विद्व [illegible] रूर्पमुखंविप्रमशक्तमपि
भोजयेत् ॥४९॥ न [illegible] नैराहारःषड्रात्रमुपवासि
नः ॥ ब्रह्मचर्यव्रतपरो [illegible] विंद्यासोदषवीपतिः ॥५०॥ द्वावि
तौद्वारितिष्ठंतिराजन्कस्त्वंनरोचते ॥ यानियस्यपवित्रा
णिकुक्षौतिष्ठंतिभारत ॥५१॥ तानितस्यतिपोष्यानशरी
राणिचदेहिनां ॥ मुखेनपश्यपीतस्कदुषहेतुनविद्यया ॥
॥५२॥ कचयापूजयिष्यामिनशरीराणिदेहिनां ॥ यस्मि

A joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(5)

या·स्य कंवेदविद्भुक्तेषट्कर्मनिरतःशुचिः ॥ दातुःफलमसं
४ तद ख्येयंजन्मजन्मोसिदुःक्षयं ॥ ब्राह्मणस्यमुखंक्षेत्रं
निरूह्यरमकंटकं ॥ ५४ ॥ दापयेत्सर्वबीजानिसक
षिःसर्वकामिकां ॥ हस्त्यश्वरथयानानिकिंचित्तिष्ठ
तिद्वारयोः ॥ ५५ ॥ एवंदृष्ट्वामितेकुह्मकस्येयासंप
दाभवेत् ॥ वेदलांगत [illegible] द्विजक्षेत्रेषुभारत ॥ ५६ ॥
यत्पुरावापितंबीजंत [illegible] स्यसंपदा ॥ वेदंधन
सम्यक्द्रेषुकृतंविप्रमु [illegible] ॥ ५७ ॥ स्वल्पोपिब
द्धयायांतिन्यग्रोधोक [illegible] यथा ॥ कृतानांजा
यतेश्रूरःसहस्राणां [illegible] तः ॥ ५८ ॥ नवक्रावा
क्यदुष्कृतेनतदाचार्यदायकः ॥ इंद्रियाणांजयेत
श्रूरोधर्मंचिरतिपंडितः ॥ ५९ ॥ सत्यवादीभवेद्वक्ता शिव
हि दाताप्रकृतरंतोहितः ॥ यस्तुकर्पंक्तौविषमंददाति ४
स्नेहाद्भयाद्वायदिवार्थहेतुः ॥ ६० ॥ वेदेषु [illegible] दृष्टं

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai
Joint project of the

(5A)

मुनिभिःप्रणीतंतंब्रह्महत्यांमुनयोवदंति॥६०॥अस्ना
ताशीअजपीचविप्रकीर्णेद्रियद्विजः॥नतारयतिदातार
मात्मानंचप्रतिग्रहं॥६१॥अस्नाताशीमलंभुंक्तेअजपी
पूयशोणितं॥अकृताशीकृमिंभुंक्तेअदाताविष्ठमश्न
ते॥६२॥उदरार्थेपाथि [illegible] कंतंगृहमागतं॥वैश्वदे
वेतिसंप्राप्तेसोतिथिः [illegible] मः॥६३॥सद्योहिनरकं
यातिब्राह्मणोयोप्रति [illegible] अपिमूर्खंगृहेजातंकिंपु
नर्वेदपारगं॥६४॥अ [illegible] वापितंबीजंभिन्नभांडेषुगो
दुहं॥भस्मनीवहुतंहव्यं॥च [illegible] दानमसाधुषु॥६५॥यस्तु
भुंजतिशूद्रान्नंमासमेकंनिरंतरं॥इहजन्मनिशूद्रत्वं
ततःशूद्रोभिजायते॥६६॥शूद्रान्नेनतुभुक्तेनयःकश्चि
न्म्रियतेद्विजः॥सभवेत्सूकरोग्रामेतस्यवाजायतेकुले॥
॥६७॥शूद्रान्नरसपुष्टांगोअधिगच्छनोपिनिसंशः॥यज

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com